

B U P L

Sammenhæng mellem lærer- og pædagoguddannelsen - et fælles udspil fra BUPL og Danmarks Lærerforening

Baggrund

Den 23. marts 2004 offentliggjorde undervisningsminister Ulla Tørnæs regeringens redegørelse om lærer- og pædagoguddannelsen. Det var på forhånd forventet, at redegørelsen bl.a. ville indeholde et forslag til, hvordan der kan skabes bedre sammenhæng mellem de to uddannelser. Men redegørelsen nævner kun kort samspillet mellem de to uddannelser i henholdsvis forordet og indledningen. Redegørelsen lægger vægt på, at de to uddannelser også i fremtiden skal være to selvstændige uddannelser, og de konkrete forslag til uddannelsesreformer er da også beskrevet hver for sig.

BUPL og DLF vil i forbindelse med uddannelsen af pædagoger og lærere fremlægge et fælles udspil om, hvordan og med hvilke elementer der kan skabes et bedre samspil mellem læreruddannelsen og pædagoguddannelsen, samt andre relevante uddannelser, og dermed en styrkelse af kendskabet til hinandens fagområder. Nærværende notat fokuserer alene på samspillet mellem uddannelserne og forholder sig ikke til regeringens oplæg om lærer- og pædagoguddannelsen.

Et tværprofessionelt samarbejde

Det fælles udgangspunkt for udspillet er, at de to uddannelser hver især har deres egen berettigelse som selvstændige uddannelser rettet mod to selvstændige professioner med forskellige kernefagligheder og mål, hvilket stiller krav om forskellige pædagogiske forståelser og metoder samt forskellige institutionelle rum.

Med den begrundelse tager de to organisationer skarpt afstand fra regeringens forslag om, at pædagoguddannelsen også skal uddanne pædagoger til at undervise i 1.-3. klasse. Pædagoger og lærere skal ikke overtage hinandens jobfunktioner, men samarbejde indbyrdes og koordinere deres indsats for at skabe bedst mulige vilkår for børns liv og udvikling. Med det perspektiv er der god mening i at tale om at skabe en bedre sammenhæng mellem lærer- og pædagoguddannelsen. Det forstærkes yderligere af, at lærere og pædagoger gennem de seneste år er blevet stillet over for stadigt stigende krav og forventninger om samarbejde, et faktum som de respektive uddannelser må afspejle.

Det skal tilføjes, BUPL og DLF er af den opfattelse, at et tværprofessionelt samarbejde ikke alene bør omhandle lærer- og pædagogstuderende, men også bør inddrage eksempelvis studerende på socialrådgiveruddannelsen.

BUPL og DLF finder det essentielt, at de studerende på de respektive uddannelser, inden mødet med studerende fra en anden uddannelse, får mulighed for at udvikle en grundlæggende professionsfaglig bevidsthed, som de kan spejle mødet og mødets begrundelse i.

Et fælles udspil om sammenhæng mellem lærer- og pædagoguddannelsen

Indholdet i de to uddannelser er for forskelligt til, at BUPL og DLF kan anbefale en samlæsning af hele fag. Men på trods af den forskellighed, der er, og fortsat skal være, er der en række elementer, som lærere og pædagoger – og andre relaterede faggrupper – enten har til fælles eller skal samarbejde om i praksis, og som BUPL og DLF anbefaler afspejles i uddannelserne. Dette taler for, at studerende systematisk forholder sig reflekterende til såvel egen som andre professioner og til samarbejdspartnerne institutioner.

Det må ikke blot være op til underviserne eller de studerende selv at foranstalte den ønskede sammenhæng, dertil er sagen for vigtig, og det vil skabe for store forskelle CVU'erne imellem. Derfor foreslås det, at den sammenhæng, der skal skabes mellem de to uddannelser, skal beskrives i de respektive bekendtgørelser.

Der bør åbnes mulighed for, at der kan foregå et samarbejde i relation til praktikken og bacheloropgaven. Med hensyn til praktikken er det ikke tanken, at eksempelvis lærere og pædagoger skal i praktik sammen, men hvis praktikken tilrettelægges sideløbende, kunne man forestille sig et samarbejde mellem den pædagogstuderende, som er i praktik i børnehaveklassen, og den lærerstuderende, som er i praktik i indskolingen. På samme måde kunne man forestille sig et samarbejde mellem mellemtrin og fritidsklub/-hjem samt udskoling og ungdomsklub. Det kunne være et krav, at der i ét af praktikforløbene skal etableres et samarbejde med studerende fra en anden relevant faggruppe. Udover et samarbejde mellem lærer- og pædagogstuderende kunne studerende fra socialrådgiveruddannelsen eller sygeplejeuddannelsen med fordel inddrages. Det kunne følges op med et problemorienteret projektarbejde som en opfølgning på praktikperioden.

Det vil være oplagt at supplere et sådant samarbejde med it-baserede erfarings- eller netværksgrupper, hvor studerende fra de forskellige uddannelser kan diskutere relevante problemstillinger og udveksle erfaringer.

Der er i forvejen et stort behov for at få uddannet praktiklærere/-vejledere på såvel læreruddannelsen som pædagoguddannelsen. Et samarbejde mellem de to uddannelser vil forstærke behovet for at få uddannet praktiklærerne.

Derudover kan et samspil foregå ved en samlæsning og/eller fælles projektarbejde om udvalgte temaer, fx:

Udvalgte sociologiske temaer

Der er en række sociologiske temaer, som er relevante fællesnævnerne de to uddannelser imellem, herunder skal blot nævnes nogen få:

Social ulighed

Temaet handler om børn og unges forskellige levevilkår i samfundet. Der bør her sættes fokus på, hvordan forskellige vilkår skaber forskellige behov og forskellige forudsætninger for at indgå i såvel skole som institutionsliv og sidst men ikke mindst stiller differentierede krav til såvel lærere

som pædagogers tilgang til det enkelte barn med det formål ikke at bidrage til en reproduktion af den sociale ulighed.

Børnesyn

Grundlæggende hviler pædagoger og læreres opgave på en række fælles samfundsmæssige værdier som demokrati og ytringsfrihed, medindflydelse og medansvar, ligestilling og ligeværd, mangfoldighed og tolerance, socialt ansvar og solidaritet, men deres samfundsmæssige opgaver og dermed også tilgange til arbejde med de "fælles" børn, er forskellig, hvilket bl.a. afspejler sig i forskellige fagligheder. Et fælles tema, hvor der sættes fokus på de respektive faggruppers forskellige tilgang til børnene vil kunne skabe fundamentet for en gensidig forståelse og dermed også en bedre mulighed for at udnytte hinandens komplementære færdigheder, der hvor det giver mening.

Børne- og ungdomskultur

Der er gennem de seneste år sket radikale ændringer af børn og unges livsomstændigheder, hvilket gør det vanskeligt at benytte sig af egne barndomserfaringer, som man uden at tænke nærmere over det, knytter an til i omgangen med børn og unge. Det har betydning for såvel pædagogers som læreres praksis og behov for udvikling af nye kompetencer. Derfor er det essentielt for begge faggrupper at få et indblik i børn- og unges livsomstændigheder, idet de naturligt vil have indvirkning på børn og unges ageren i såvel skole som daginstitution, SFO og klub og på deres forhold til lærere og pædagoger.

Professionernes placering i samfundet og den offentlige forvaltning

Såvel lærere som pædagogers arbejde er samfundsmæssigt betinget. De grundlæggende vilkår for deres arbejde og samarbejde konstitueres og betinges således i høj grad af samfundsmæssige normer, behov, forandringer og skiftende politiske dagsordner og det system, primært kommunalt, som begge professioner er en del af. I dette krydspres skal lærere og pædagoger kunne fungere, agere, forhandle og udvirke deres samfundsmæssige opgave. Selvom de to professioners opgaver og samfundsmæssige placering i mange henseender er forskellig, er der en række fællesnævner fx i den kommunale kontekst, som taler for en fælles temasætning omkring ligheder og forskelle i professionernes samfundsmæssige placering.

Brobygning mellem daginstitution, skole og fritid

Formålet er at give de studerende kompetencer i forhold til at indgå i et konstruktivt samarbejde i forbindelse med børns overgang fra børnehave til skole samt i det daglige samarbejde i skolen mellem børnehaveklasse, de første klassetrin og skolefritidsordningerne. Udgangspunktet er, at de studerende med afsæt i deres respektive uddannelser sammen tilegner sig kompetencer i tilrettelæggelse af overgangen fra daginstitution til skole, så der skabes en pædagogisk kontinuitet i arbejdet med børnene fra børnehave til børnehaveklasse og videre til 1. klasse. De studerende skal endvidere tilegne sig kompetencer om tilrettelæggelse af skolestarten og det løbende samarbejde mellem skolens undervisningsdel og fritidsdelen i skolefritidsordningen, så børnene oplever en hverdag, som er både sammenhængende og varieret. Kompetencer som også er relevante i forhold til de steder, hvor samarbejdet involverer skole og fritidshjem.

Begge grupper af studerende må tilegne sig det fornødne kendskab til hinandens faglige udgangspunkter med henblik på at have det som afsæt for tilrettelæggelsen af den pædagogiske virksomhed i daginstitutionen og undervisningen i skolen. Særligt skal der i dette tema lægges vægt på afdækning af de muligheder der rummes i et samspil mellem den læreruddannedes didaktiske og den pædagoguddannedes socialpædagogiske tilgang til fælles temaer for undervisning og fritid.

Rummelighed

Såvel skoler som institutioner skal kunne rumme alle (slags) børn og unge – et rummelighedssyn, som fordrer, at forskellighed betragtes som berigende, og hvor man har ægte omsorg for hinanden og kræver dialog om, hvordan man konkret imødekommer behovet hos såvel de socialt belastede, de voldelige, de forstyrrende, de fagligt svage, de handicappede, de højtbegavede, de tosprogede og de stille børn og unge. Således omhandler rummelighedsbegrebet også skolernes og institutionernes mulighed og pligt til en tilpasset og differentieret indsats over for alle børn og unge. En tilpasset indsats vil i mange tilfælde vil kunne kvalificeres, når pædagogernes og lærernes kompetencer supplerer hinanden.

Forældresamarbejde, herunder kommunikation

Kommunikation er et vigtigt element i samarbejdet med hjemmet/forældrene for både lærere og pædagoger. Hvordan kommunikerer man hensigtsmæssigt med børnenes forældre? Hvordan løses eventuelle konflikter? Derudover kunne temaet indeholde en diskussion af etiske aspekter i forbindelse med henholdsvis pædagogens og lærerens samarbejde med forældrene. Hvor tæt kan man gå på familiernes privatliv i løsning af børnenes problemer?

Dele af det tværkulturelle område

Temaet bør give de studerende en grundlæggende indsigt i forskellige kulturopfattelser, herunder egen og andres kulturelle selvforståelse. Derudover bør temaet give de studerende en viden om tosprogethed og andetsprogstilegnelse samt en forståelse for hvilke opgaver lærere og pædagoger har over for børn med en anden kulturel baggrund.

Udviklingspsykologiske emner

Fælles for lærere og pædagoger er et behov for en grundlæggende udviklingspsykologisk viden på udvalgte områder som fx sprog- og begrebsudvikling, motorik og følelsesmæssig intelligens, som tilsammen skal skabe et grundlag for en adækvat pædagogisk indsats svarende til barnets/den unges udviklingstrin.

En egentlig samlæsning vil give en række praktiske problemer, da meget få lærer- og pædagoguddannelser er placeret samme sted rent geografisk, men det kan løses ved, at det eksempelvis tilrettelægges som ugekurser og/eller som it-baseret undervisning.

En samlæsning af temaer forudsætter et fælles indgangsniveau til de to uddannelser.

16. august 2004